

Paikannimiä ja identiteettejä Pohjois-Norjan saamelaismaisemissa

Finmarkissa, Pohjois-Norjan saamelaisalueella sijaitseva Kaarasjoki (saameksi *Kárášjohka*) tarjosi kulttuuri- ja luonnonmaisemallisesti upeat arktiset puitteet 17.–19. elokuuta järjestetyille *Place names and identities in multicultural contexts* -symposiumille (ks. <<http://www.samediggi.no>>). Tapahtuman tieteelliset esitelmät ja keskustelut pidettiin Norjan saamelaiskäräjien uudessa pääarakennuksessa, minkä ohella symposiumiohjelmaan kuului ekskursioita muun muassa Porsanginvuonon rannalla sijaitseviin merisaamelais- ja kveenikyliin. Osallistujia tapahtuma kokosi ympäri maailmaa: eurooppalaisten lisäksi mukana oli tutkijoita Etelä-Afrikasta, Kanadasta, Australiasta ja Uudesta-Seelannista. Yli 40 hengen tutkijajoukko koostui reilusta 20 kielen- ja nimistötutkijasta, 10 maantieteilijästä sekä muun muassa historioitsijoista, kulttuurintutkijoista, antropologeista, folkloristeista ja sosiologeista – symposiumin kokoonpano oli tieteenala-taustoiltaan haasteellinen kirjava.

Monitieteisen tapahtuman pääpuhujista kielitieteen professori, YK:n alkuperäiskansojen foorumin ja Norjan saamelaiskäräjien puheenjohtajana ansioitunut **Ole Henrik Magga** loi esitelmässään historiallisen katsauksen saamelaiskulttuuriin, saameen kieleen ja sen eri variaatioihin sekä erityisesti näiden tutkimiseen eri ajanjaksoina. Innostunutta uutta saamelaisuustutkimuksen aaltoa ovat olleet pohjustamassa niin aiemmat uranuurtajat – suomalais-tutkijoista esimerkiksi maantieteilijä **Väinö Tanner** (1881–1948) ja maanmittari-aktivisti **Karl Nickul** (1907–1980) – kuin nyttemmin **Kautokeinoon** vuonna 1989 perustettu Saamelainen korkeakoulu.

Kuulu kriittisen maantieteen tutkija **Lawrence D. Berg** (University of British Columbia) tarkasteli alkuperäiskansojen ja kanadalaisen valtakulttuurin suhteita Brittiläisen Kolumbian alueella ”ei-nimeämisen” näkökulmasta. Alistettujen vähemmistöjen identiteetille tärkeiden paikan- ja henkilönnimien huomiotta jättäminen yhteiskunnassa ja hallinnon käytännöissä merkitsee hänen mukaansa näiden olemassaolon oikeutuksen kiistämistä. Kulttuurimaantieteilijä **Catherine Nash** (Queen Mary, University of London) muistutti taas ansiokkaasti vuoropuhelun, toisten kuulemisen ja paikallishistorian monikulttuurisen luonteen ymmärtämisen mahdollisuuksista paikannimistöön liittyvissä identiteettikiistoissa. Esimerkkeinä Nash hyödynsi aboriginaali- ja englanninkielisiä nimiä Australiassa sekä menestyksekkään vastarintakampanjan herättänyttä osoitejärjestelmän modernisointihanketta Irlannissa.

Symposiumin suomalaisista pääpuhujista Oulun yliopiston professori **Anssi Paasi** tarkasteli nimeä-

misen käytäntöjä osana laajempaa, eri alueskaaloilla tapahtuvaa yhteiskunnallista muutosta. Esimerkiksi Suomen valtion ja maakuntien symbolisessa hahmottumisessa virallisten nimien antamisella on ollut oma tärkeä roolinsa, mutta toisaalta Paasi korosti, että nimeämistä ei tule lähestyä irrallaan muista identiteettien muotoutumiseen vaikuttavista prosesseista, käytännöistä ja symbolisista piirteistä. Stadin slangin suursanakirjan tekijänä tunnettu suomen kielen professori **Heikki Paunonen** tarkasteli kaupunkitilan nimistöllistä hahmotamista Helsingin Kallion työläiskaupunginosassa 1900-luvun taitteessa asuneiden poikien ja nuorten miesten parissa. Paunosen sosiolingvivistisiä ja mikrohistoriallisia näkökulmia yhdistellyt esitelmä sisälsi kiinnostavia avauksia myös ympäristökognitioiden ja paikkaidenteettien maantieteellisten tutkimusperinteiden suuntaan.

Muissa symposiumin esitelmissä suosittuina aihepiireinä korostuivat (paikan)nimien merkitys alkuperäiskulttuurien asemaan liittyvissä identiteettikampanjoissa ja -kamppailuissa, kartografiaan ja nimeämiseen liittyvä vallankäyttö, luonnonympäristön, elinkeinojen ja paikannimistön suhde sekä nimistön historialliset kerrostumat eri valtioissa, alueilla ja kaupungeissa.

Ilahduttavan tasokkaan tieteellisen antinsa ohella symposiumi tarjosi kansainväliselle osallistujajoukolle rikkaan tietopaketin saamelaiskulttuurista. Saamelaisuuden tutkimus näyttää elävän vahvaa kukoistuskautta osana viime vuosikymmeninä voimistunutta pyrkimystä alkuperäiskulttuurien ja -kielten vaalimiseksi ja elinvoimaisuuden säilyttämiseksi yhteiskunnallisen muutoksen mukana. Valtaosa saamenkielisestä nimistöperimästä kantaa mukanaan kulttuurinsa käytännönläheistä ja vivahteikasta suhdetta ympäröivään luontoon ja maisemaan. Eräs kiinnostava yksityiskohta on, että Finnmarkin tunnetuimmalle matkailukohteelle, Jäämeren äärelä sijaitsevalle Nordkapille, ei ole perinteisesti ollut saamen kielessä lainkaan nimeä – modernin kartografian ja massaturismin välittämässä maailmankuvassamme tärkeät paikat ja nimet voivat tyystin poiketa paikalliseen luonnonympäristöön sidotusta tavoista merkityksellistä maailmaa.

Kaiken kaikkiaan *Place names and identities in multicultural contexts* -symposiumi oli erinomaisen onnistunut eri tieteenaloja edustavien tutkijoiden kohtaaminen. Innostuneessa ilmapiirissä ja Kaarasjoen arktisessa lumossa syntyi ja jäi itämään monia ideoita paikkojen, nimien ja identiteettien tutkimiseksi aidosti monitieteisistä näkökulmista.

JANI VUOLTEENAHO